

"Sóc absolutament un clàssic"

Carles Santos (Vinaròs, 1940), compositor. Després d'obtenir el premi extraordinari de piano del Conservatori Superior de Música del Liceu, va ampliar estudis a Suïssa i França. Convertit en compositor, va saltar a Nova York, on va treballar amb els més peculiars representants de l'avantguarda musical. A finals de mes presenta a València 'La grenya de Pasqual Picanya (assessor jurídic-administratiu)', dins el programa dels Octubre.

Té un magnífic galliner, senyor Santos. I variat.

—M'han agradat tota la vida els animals. Hi ha coloms missatgers, faisans, ànecs, gallines... Diverses espècies i races. Mira, un ànec mandarí. Rar, eh? Allà, un faisà platejat, unes lloques americanes...

—*Que ho té, per al consum?*

—Nooo. Bàsicament és per estètica, encara que dono ous —ous dels d'abans— als amics i a la família. Aquí tinc lo galliner i lo piano.

—*No viu en aquesta casa de camp?*

—Treballo aquí tot el dia, però vaig a dormir al poble, vora el port. I quan em desperto veig el mar. M'agrada molt el mar. Allà tinc una barca. Pescó. Tonyina, bonftol... de tot. Vaig a Eivissa...

—*Deu ser més que una barca, no?*

—És un pesquer, el *Maria Magdalena*.

—*Es un nom preciós.*

—És el nom que tenia quan el vaig comprar. Vaig estar temptat de canviar-lo, però era una operació administrativa tan complicada que vaig renunciar-hi. Ara m'hi he acostumat: *Maria Magdalena*, sona autèntic.

—*Per a la seua carrera no hauria estat més fàcil viure fora de Vinaròs?*

—Hi he passat molts anys fora. A Barcelona, a París, a Nova York, però a Vinaròs el dia dura més, i això et dóna qualitat de vida. No hi ha raons sentimentals. El que aquí et costa una hora de faena, a Barcelona o València és perdre el matí. Des d'aquí em puc moure. Ara a la tarda tinc un assaig a Barcelona: agafo el cotxe, vaig, assajo i torno a la nit. Vinaròs està a dues hores i mitja de Barcelona i a hora i mitja de València.

—*Com veu vostè Vinaròs?*

—Amb característiques molt especials. És fronterer. València no sap si Vinaròs és de Tarragona o de Castelló. I Barcelona tampoc ho té massa clar. Segons com, Vinaròs és una ciutat amb la identitat confusa. No sap si ha de ser del Barça o del València.

—*L'afecta aquesta inconcreció?*

—Amb mi passa com amb Vinaròs. La premsa no sap si definir-me com un compositor català o valencià. Si hagués d'explicar-me, m'hauria d'apuntalar molt bé, perquè és difícil d'explicar. Jo sóc d'aquí, el meu pare

era d'aquí i ma mare era de Barcelona, però he fet tota la carrera i el procés de sortida professional a Barcelona. Em moc sobre dos terrenys. És la peculiaritat de Vinaròs.

—*La frontera és en si una nacionalitat?*

—En certa manera. El de la frontera és un tipus de gent especial, que observa i els veu passar. A Vinaròs hauria d'haver-hi casinos, sales de joc, casaments en 24 hores... Està dotat per a coses així, de trànsit.

—*Com creu que el veu Vinaròs, a vostè?*

—Hi estic tan integrat com a personatge normal que crec que em veu bé. No vaig d'artista, i això em facilita les coses. Sóc un més, formo part del paquet.

—*Es el primer músic de la seua família?*

—Sí, tots són metges i farmacèutics. Només hi havia un oncle, farmacèutic, que tocava el piano, però en pla *amateur*. Després, les meues cosines i jo anàvem al solfeig, i sempre n'hi ha un que té més facilitat que els altres. Em va tocar a mi. I va arribar un moment que vaig haver de decidir si una cosa o una altra, si metge o músic.

—*Es cert que als cinc anys tocava el piano d'una manera prometedora?*

—Tampoc hi havia res més a fer en aquella època.

—*Va ser un xiquet precoç?*

—Tenia facilitat. Als deu anys feia concerts. Però això de ser precoç no és gens bo, i després te n'has de recuperar. Jo em vaig deixar el piano en aquest procés. Zero. Qui diu piano diu música. I després hi vaig tornar, quan vaig recuperar la meua pròpia decisió i no la de la família.

—*Quina relació manté amb el piano Carles Santos?*

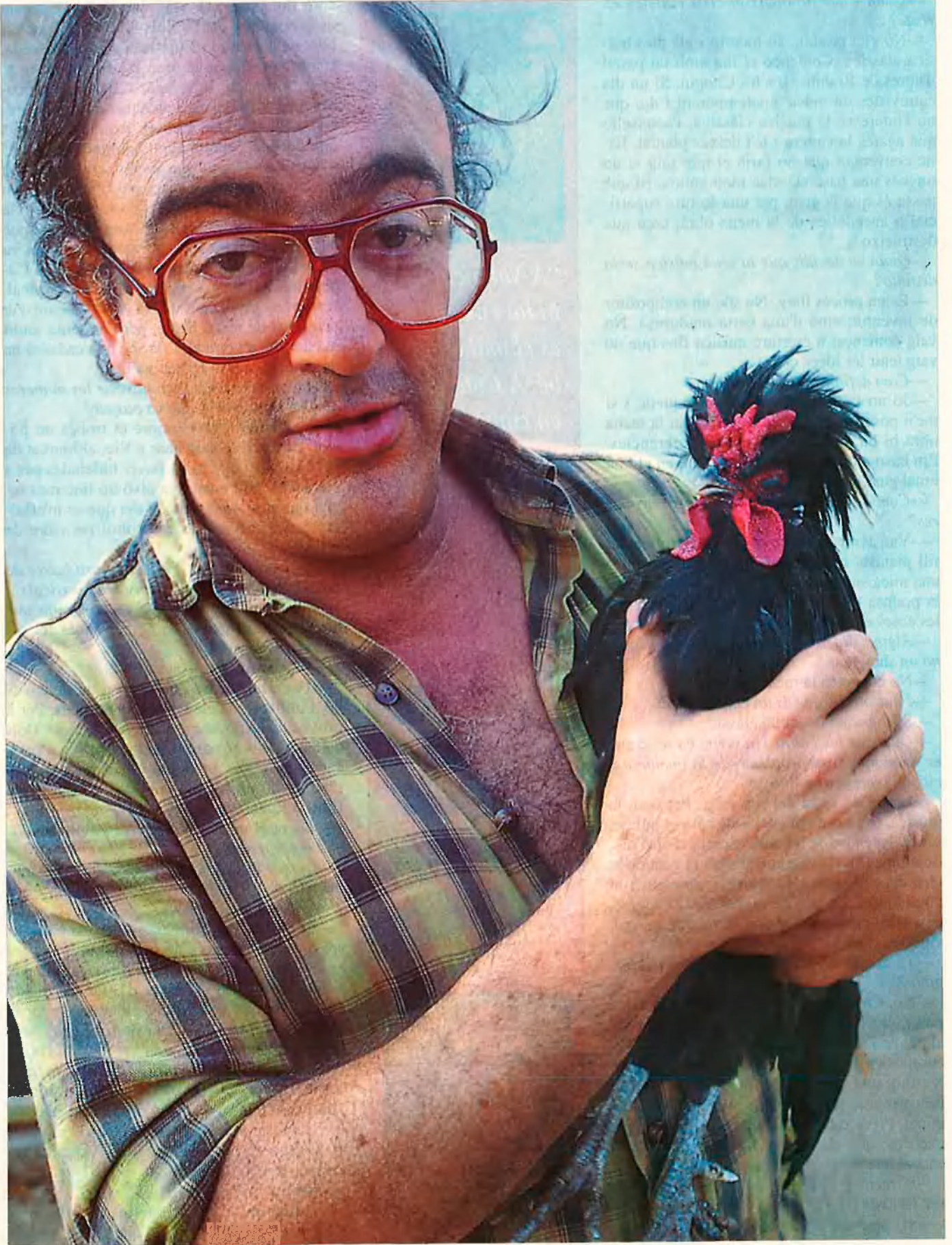
—Com de parella. És una relació apassionada. Ara és molt bona, però hi ha hagut èpoques diverses. Sempre he tingut pianos de molt poca qualitat, però fa un any i mig que m'he comprat aquest, que és el que més m'agrada. És un Bösendorfer imperial, lo piano més gran que hi ha. Té més tecles que els altres, veus?

—*Sense el piano, la seua obra no seria la que és?*

—Jo només sé tocar el piano.

—*La seua formació és clàssica.*

—Absoluta.

—*Quan i què produeix la crisi clàssica en vostè?*

—No s'ha produït. Jo toco tots els dies música clàssica. Començo el dia amb un parell d'hores de Brahms, Bach i Chopin. Si un dia entrevistes un músic contemporani i diu que no l'interessa la música clàssica, t'aconsello que agafes la cartera i te'l deixes plantat. Estic convençut que no faria el que faig si no tingués una base clàssica molt sòlida. El que passa és que la gent, per una lectura superficial o anecdòtica de la meua obra, creu que destrueixo.

—*Quan va decidir que la seua música seria distinta?*

—És un procés llarg. No sóc un compositor de joventut, sinó d'una certa maduresa. No vaig començar a escriure música fins que no vaig tenir les idees clares.

—*Com definiria la seua música?*

—Jo no la definiria. No tinc etiqueta, i si me'n posen també seria un error. En la meua obra hi ha molta cosa i moltes referències. Em baso molt en el que sé i he vist, en el bon i mal gust.

—*Com definien la seua música els seus pares?*

—Van tenir la reacció normal. Volien un fill pianista clàssic amb frac, i els va costar una mica superar-ho. Fins que van veure que la premsa es feia ressò de la meua carrera i les coses em funcionaven.

—*Alguns diuen que vostè no és un músic sinó un showman.*

—No coneixen la meua obra.

—*I uns altres, que és un contramúsic.*

—Sóc absolutament un clàssic.

—*Quan va fer l'obra Un cranc és un cranc es va plantejar el problema de la comunicació, de recuperar públic.*

—Un ha de viure del seu ofici. Per tant, la música, te l'has de plantejar de cara al públic, sense dependre de les subvencions de les institucions. Has de comunicar amb la gent de la teua època, sortir als escenaris, sotmetre't al públic i que les taquilles funcionen. Integrarte a la realitat i al sistema econòmic en què vius, ser rendible.

—*Té la sensació d'haver fet obra inintel·ligible?*

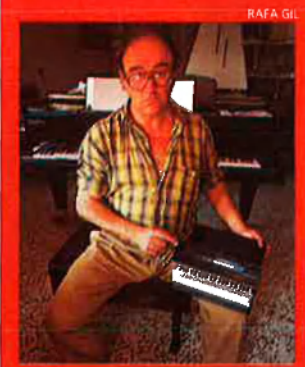
—No. Com que he estat pianista clàssic durant molts anys, estic molt acostumat a sortir al públic i sotmetre'm. Quan m'he dedicat a la composició, ho he fet amb la mateixa idea. No faig una obra per fer-la, sinó perquè me l'encarreguen o perquè tinc un objectiu determinat. Predico la normalitat en la música perquè crec que els genis s'han acabat en l'art, encara que potser no en la informàtica.

—*Barcelona és important en la seua carrera. També ho va ser Nova York?*

—Sí, però no per motius tan fonamentals

“A València no hi ha entremig: és el mal o és el bé. A Catalunya, en canvi, hi ha un entremig molt assentat, té una mitja molt bona. València té una gran defensa i una gran davantera. I al mig no se sap què passa. No té res. No hi ha una societat estructurada, però té uns potencials fantàstics.”

com Barcelona. Hi vaig anar en un moment molt bo, entre els 70 i els 80. Nova York estava molt creatiu i Europa estava embossada. I sobretot, Espanya, perquè encara vivia el general Franco. Vaig tenir l'ocasió de descobrir una infinitat de tendències, però, sobretot, la llibertat de fer coses. Aquest és un país que destrueix molta gent. Sempre n'hi ha uns quants que surten i massacren a qui li van bé les coses i prospera en el seu ofici. Això, en canvi, no passava a Nova York. Allí hi havia llibertat de fer, estímul. Hi vaig perdre el poc pudor que em quedava. I estèticament em va influir tot aquell món de Fluxus, de John Cage, amb qui vaig treballar, el teatre musical, les noves propostes. Nova York encara viu una mica de renda d'allò, però no tenia sentit quedar-me a viure allà. Trobo que cadascú ha de viure al costat del seu galliner.

—*Quan va tornar i va mostrar les maneres que havia adquirit, què va passar?*

—Va sobtar. Però sempre et trobes un públic. El dissabte vaig anar a Vic, al Mercat de la Música Viva, i hi va haver bufetades per a entrar. Mentre mantinga això no tinc més remei que tirar endavant. El dia que se m'afluïxe, doncs... a pescar el bonítol i a viure de records.

—*És necessari per a la seua obra haver de recórrer als efectes revulsius extramusicals?*

—No, ho faig perquè sóc capaç d'estar una hora tocant el piano. Si només sabés fer els efectes, seria greu.

—*Que ho fa, per provocar?*

—Teatralment, les obres tenen un llenguatge, i utilitzes els elements que utilitzes. Per a provocar, fotria una bomba a Lizondo. Dalt d'un escenari es pot provocar? Què es provocar avui, que estàs dinant i veus un ferri que s'ha afonat amb nou-cents tios. O que veus Haití o Ruanda.

—*La seua música no hauria pogut funcionar sense aquestes dosis d'àcid?*

—És que funciona també amb això. Per què me n'he de privar?

—*Formen un tot?*

—Quan l'han de formar, sí, però si surto jo sol o em manifesto amb una escenografia teatral o una coreografia, com estic fent ara per a una companyia de dansa d'Holanda, doncs no. No tinc per què limitar-me només a tocar el piano. La meua és una obra oberta. Ara, per exemple, he fet l'himne per al Congrés de la Cuina Catalana, tocat per la banda de Sant Carles de la Ràpita, tots vestits de cuiner. Són coses que m'alegren la vida i aquesta és la vida del músic, i no allò de tancar-se en la genialitat. En el fons, sóc més valencià de caràcter que català.

—*Quina és la contradicció?*

—València té una capacitat de creació i imaginació brutal. La gent que funciona allà

porta un voltatge molt superior. Es evident que no té l'assentament, l'estructura, la tradició d'una cultura que ve de lluny, com en el cas de Barcelona, però València té uns altres elements molt més potents. El que passa és que no surt la persona o l'entitat que aglutine i deixi d'estar pendent de si els d'aquí fan això i nosaltres no, i ho tire endavant amb una renovació de conceptes. És un poc el que passa amb el món de les bandes de música. Els tios que les porten són impresentables, però les bandes en si —el personal, com toquen, el nivell que tenen— són fabuloses. Hi ha músics valencians tocant a un nivell molt alt per totes les orquestres d'aquí i de fora. Això és una cosa fantàstica. No existeix a cap lloc del món. Només seria qüestió d'encarrilar-ho intel·lectualment, perquè la seua tendència és voler imitar l'orquestra: mesclar corda i instrumentar simfonies de Beethoven.

Però una orquestra és una orquestra, i una banda és una banda. El que s'ha de fer és buscar un lloc per a la banda, culturalment ben situat i no tancat en certàmens. Això, els tios que porten les bandes no ho faran mai.

Igual passa amb València. No hi ha entremig: és el mal o el bé. A Catalunya, en canvi, hi ha un entremig molt assentat, té una mitjana molt bona. València té una gran defensa i una gran davantera. I al mig no se sap què passa. No té res. La societat valenciana té aquesta cosa una mica texana: o molts diners o pocs. No hi ha una societat estructurada, ni ha fet la revolució industrial ni res. Però té aquest encant de potencials fantàstics. Està ple d'exemples, com ara el Cor de València, amb qui vaig fer *Tramuntana tremens*. I no solament per cant, sinó per la qualitat humana, per la capacitat d'aventura, per l'entusiasme. Un cor català, en canvi, és una cosa avorrida, cursi. Però la vitalitat que té València es perd moltes vegades perquè sempre hi ha algú que s'encarrega d'emmerdar-ho. Veus que molts tios es perden en qüestions absurdes i molts altres que surten disparats cap a Madrid o Barcelona.

—Per què no hi ha una traslació discogràfica de la seua obra completa?

—Les cases de discos estan fetes una braga. I després, algunes de les meues obres presenten una certa complexitat econòmica. *Tramuntana tremens* són més de trenta tios cantant; *Asdrúbila*, més de vuitanta... Em funciona més el directe, m'agrada més sentir-me

—Vostè va ser marxista durant el franquisme.

—Vaig estar al PSUC tota la vida. I després, a la presó. Em van agafar en l'Assemblea de Catalunya i em vaig tirar uns quants mesos a la presó, fins que va morir Carrero Blanco.

—I ara, on és?

—No m'he canviat de jaqueta, però m'he quedat a distància. Ni a favor ni en contra.

—Continua sent marxista?

—No, però tampoc aquesta espècie de comunista barat que va sortint. No puc suportar Anguila. Hi ha unes quantes coses que s'han perdut en el rebordament de l'esquerra, però trobo que tornaran. No es pot anar a la deriva del capitalisme agressiu. A allò tan americà d'un home ja no és un home. El drama és que els representants del marxisme també han destrossat el marxisme.

—Ara en què creu, en el galliner?

—Ja hi creia abans, eh?

viu, probablement per l'estat de diversitat que tinc. No detesto les gravacions, però defenso molt el viu.

—En viu, improvisa?

—No. Mai. Tot està escrit i controlat. Per això dic que sóc molt clàssic.

—I l'efecte anàrquic?

—És una anarquia ordenada.

—Quan actua d'entreacte o colofó en un esdeveniment social, com sol fer de tant en tant, el públic sol ser generós o no?

—Això són circumstàncies perilloses per a un tipus de producte com aquest, que necessita una certa calma. Una mica passa com en el sopar dels premis Octubre del 1986. Sorpren que un tio surta allí a l'hora de les postres fent tic-tic-tic-tic-tic-tic-tic. Joan Fuster estava acollonit. Vaig veure la cara que feia i en vaig tenir prou. Fuster, això de l'avantguarda sempre ho ha tingut així... Sobre Miró ha dit coses que suposo que

se'n deu haver penedit. Però efectivament, aquest tipus d'actuació sol ser perillosa.

—Estava preparant una òpera sobre els Borja.

—Sí, però després de la desaparició de l'IVAECM (Institut Valencià d'Arts Escèniques, Cinematografia i Música) ja no en sé gran cosa. Jo volia fer una òpera tota amb valencians, perquè a València hi ha una escola de cantants d'òpera que fa temor de tan impressionant. Sobretot, dones (les dones són molt importants en la meua obra: treballa millor amb elles que no amb els homes). Hi ha sopranos d'una qualitat immensa, el Cor de València i els músics que vulguis. La idea perdura. Pel que fa als Borja hi ha una tendència al mite, a caure en els tòpics de la Lucrècia, però jo trobo més interessant l'altra part de sofisticació i de perversió intel·ligent. Els Borja se sabien divertir. Organitzaven unes festes que començaven amb tres mil persones i acabaven amb trenta. Feien una piràmide al revés. I cada vegada la cosa era més sofisticada. El menjar, més sofisticat, els poemes, la música, el sexe, el teatre. Al final només se'n quedaven trenta que devien ser trenta catedràtics de l'assumpte. Jo buscava això i l'habilitat política de Calixt III, perquè els altres tots vivien de renda del que ell havia fet, ja eren els fills de papà. Hi ha un procés polític molt interessant: un tio que arriba de Canals al Vaticà, que és com avui partir de zero i arribar a la Casa Blanca. Aquí és on està el rovell de l'ou.

Miquel Alberola